

A MENEKÜLTSTÁTUSZ MEGSZŰNÉSE

-

KIZÁRÁS A MENEKÜLTSTÁTUSZBÓL

-

MÁS INTÉZMÉNYEK NYÚJTOTTA VÉDELEM

„Nemzetközi, európai és magyar
menekültügy”

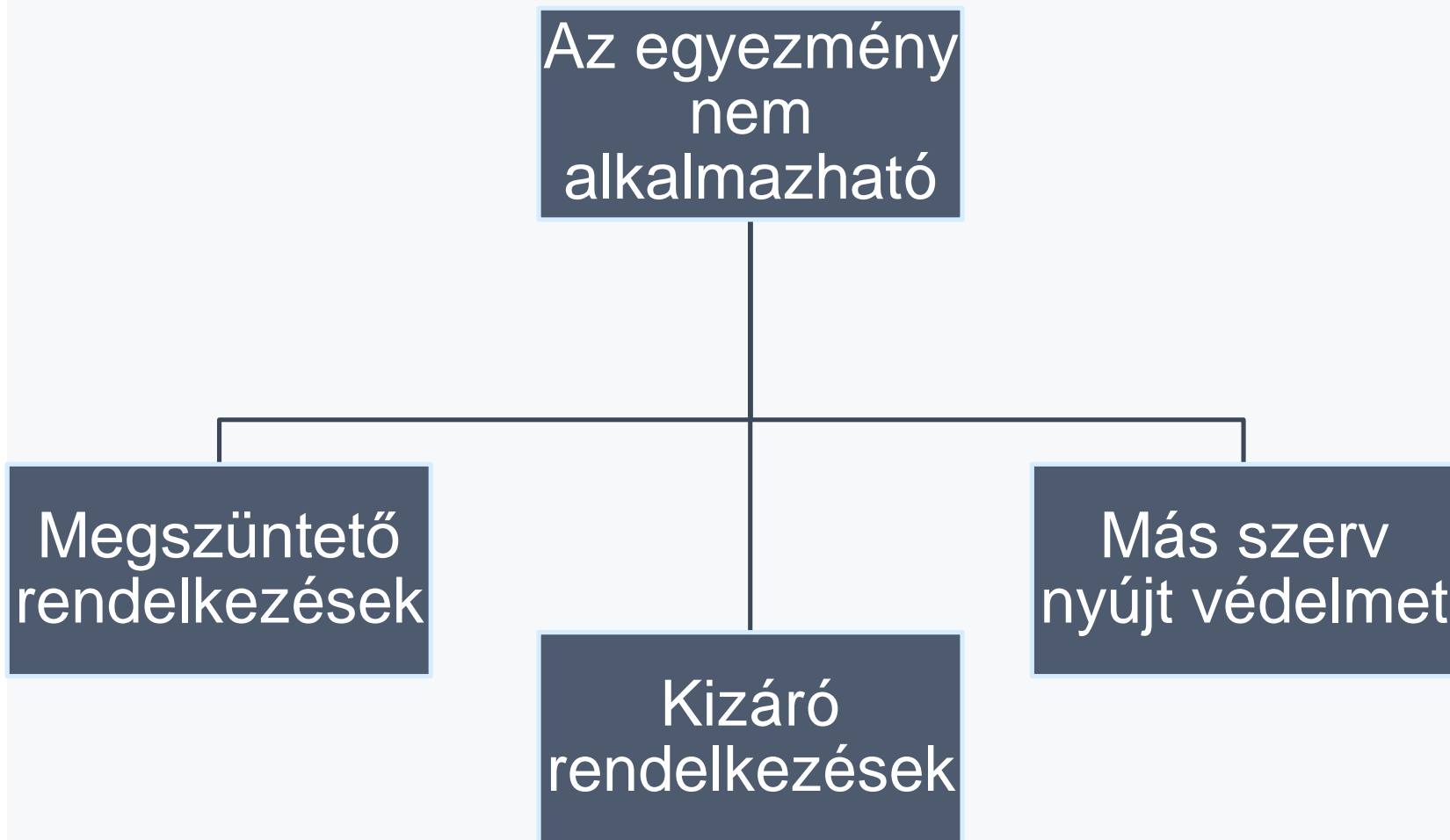
Nagy Boldizsár előadássorozata az ELTE-n,
2016

6. rész

Az előadás-sorozat témái

- IX. 22 Nemzetközi jogi alapfogalmak. Migráció és meneküléstörténet Statisztikai pillanatkép a jelenről, nagyságrendek.
- IX.29. Alapfogalmak, meghatározások, a menekülés okai. Miért kellene védeni a menekülteket, tartós megoldások.
- X. 6. A menekültjog alapelvei, különös tekintettel a non-refoulement elvére
- X.13 . Jól megalapozott félelem az üldöztetéstől. Származási ország információ
- X.20. Mi minősül üldöztetésnek? Ki az üldöző? Az üldöztetés öt egyezményi oka. Az (elismert) menekültek jogainak rendszere
- X. 27. A menekült státusz megszűnése, illetve kizárás a menekülteként elismerésből ("érdemtelenység a védelemre")**
- XI. 3. Az Európai Unió regionális menekültjogának kialakulása, az intézményi keretek, az acquis jogi alapjai. Átmeneti védelem
- XI. 10., Az ENSZ menekültügyi Főbiztosságának a tevékenysége. Vendégek a budapesti regionális központból
- XI. 17. A befogadási feltételek. A menekült kérelmének elbírálásáért felelős állam kijelölése. (Dublini rendszer).
- XI. 24. Ki a menekült és a ki a kiegészítő védelemre jogosított? A 2011 évi (átdolgozott) kvalifikációs irányelv.
- XII. 1. A menekültügyi eljárás minimumkövetelményei az EU-ban. A 2013. évi (átdolgozott) "eljárási irányelv", valamint az európai menekültügy intézményi kérdései Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap, Támogatási Hivatal,
- XII. 8. A nemzetközi és az európai menekültügyi rendszer jövője, a 2016. évi EU javaslatok áttekintése, a Török-EU nyilatkozat, a szolidaritás kérdései
- XII. 15. A magyar menekültjog néhány figyelemreméltó vonása, történet, szerkezet

A védelem vége, kizárás abból, védelem más szervek révén

A menekült státusz megszűnése

Megszüntető rendelkezések

A menekült saját,
önkéntes cselekménye

Megváltozott /
megszűnt
körülmények

A védelem újbóli
igénybevétele
1 § C (1)

Származási országba
való visszatérés
1 § C (4)

Régi
állampolgárság
újbóli felvétele
1 § C (2)

Új állampolgárság
felvétele
1 § C (3)

Megszüntető rendelkezések

Állampolgársága szerinti országa védelmének újbóli igénybevétele 1 § C (1)

Önkéntes és szándékos

Útlevél

Az általa elhagyott állam hatóságainál való regisztráció (dokumentumok megszerzése diplomáciai képviseleten keresztül)

Származási országba való visszatérés 1 § C (4)

Önkéntes és szándékos

Az ottmaradás hossza (rövid látogatás : nem az)

Körülményektől függő információk

(Régi) állampolgárság újbóli felvétele 1 § C (2)

Mi történik, ha az állam újból kiterjeszti rá, de ő ezt nem akarja?

Új állampolgárság felvétele 1 § C (3)

Hol? – Menedéket adó állam vagy letelepedés szerinti állam – világos

- Az üldözött állam utódállamának kiterjesztése-?

GC 1 § C (5)

Már nem utasíthatja el állampolgársága szerinti országa védelmének igénybevételét, mivel **megszűntek** azok a körülmények, amelyek alapján őt menekültként elismerték;

E bekezdés nem alkalmazható az e cikk A. (1) részének hatálya alá tartozó olyan menekültre, aki korábbi üldözéséből fakadó alapos okokat tud az állampolgársága szerinti országa védelmének visszautasítására felhozni;

Megváltozott körülmények rendelkezés A változás értékelése

A UNHCR Végrehajtó Bizottságának következtetése No. 69 (XLIII) (1992),

„A döntéshozatal során...az államoknak körültekintően kell értékelniük a változások **alapvető** mivoltát...beleértve az általános **emberi jogi állapotokat**, és az **üldöztetéstől való megalapozott félelem** speciális okát... Az államok által megvalósuló ilyen értékelésnek lényegi eleme a változás **alapvető, stabil és hosszantartó jellege**”

Megváltozott körülmények rendelkezés

A változás értékelése

Alapvető

„teljes politikai változás”, az ellenségeskedések tényleges vége = az alapvető okok megszüntetése

Tartós

Visszatérés előtt hosszantartó megfigyelés (*Vilvarajah!*); 12-18 hónap

Igazi béke, a békülés elkezdődik

A védelem visszaállítása

Több mint fizikai védelem vagy biztonság. Működő kormány és államigazgatási rendszer léte.

Megszüntető rendelkezések – eljárás, kivétel

Egyéni eljárás alkalmazása – Tömeges beáramlás és ideiglenes védelem esetén

A bizonyítás terhe a kormányon

„**Kényszerítő okok**” kivétel:

Az üldözés kegyetlen formája esetén:

táborban vagy börtönben fogvatartottak voltak, a családtagok elleni erőszak tanúi vagy túlélői, a szexuális erőszakot is beleértve, csakúgy mint a gyakran helyi lakosságtól nagymértékű traumát elszenvedett személyek.

„A <<kényszerítő okok>>kivétel alkalmazásának értelmezése túlterjed a rendelkezés konkrét szavain amelyek szerint az okok az 1A (2) cikk szerinti menekültekre vonatkoznak. Ez az értelmezés egy általános humanitárius elvet tükröz, amely ma már mélyen gyökerezik az államok gyakorlatában” UNHCR *Irányelvek*, 2003, 21. pont.

KIZÁRÁS A VÉDELEMBŐL

–

**MÁS INTÉZMÉNY
NYÚJTOTTA VÉDELEM**

Aki nem érdemes a védelemre

Kizárási okok

Béke elleni
Háborús
**Emberies-
ség elleni**

bűn-
cselek-
mény

**Súlyos,
nem politikai
bűncselekmény
a belépés előtt**

**Az ENSZ céljaiba
és elveibe
ütköző
cselekmény**

Kizárási okok – az alapok

- Az érdemtelenek ne kapjanak védelmet (a rendszerrel visszaélés megakadályozása)
- A háborús bűnösök és a súlyos bűncselekményt elkövetettek ne maradjanak büntetlenek
- Küszöb (bizonyítottság foka): alapos okkal feltételezhető „serious reasons for considering”
 - Kevesebb, mint a „valószínű”?!? (G. Goodwin-Gill, p, 97) – vitatott
- Elismerés a kizárás előtt – vita

Kizárás ≠ eltávolítás

A kínzás embertelen, megalázó bánásmód elleni védelem (a széles értelemben vett non-refoulement) továbbra is alkalmazandó!

Ld. Pl. 2009 UNHCR Statement on Article 1F of the 1951 Convention

<http://www.refworld.org/docid/4a5de2992.html> (20161027)

Béke elleni, háborús és emberiség elleni bűncselekmények

Nincs elfogadott definíció

Béke elleni bűncselekmények (Nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék (NNKT) Alapokmány) =a nemzetközi szerződéseket, egyezményeket, vagy garanciákat sértő agresszív háború tervezése, előkészítése, kezdeményezése, vagy folytatása, illetve az olyan közös tervben vagy összeesküvésben való részvétel, amely az előzőek megvalósítására jött létre;

Római Statútum: agresszió büntette – új definíció, de még nincs hatályban (2017-től lesz, ha lesz)

Háborús bűncselekmények (NNKT, Genfi Egyezmények és 1977. évi kiegészítő jegyzőkönyvek INBB, Nemzetközi Törvényszékek/ICTY, ICTR/)

a háború jogának vagy szokásainak a megsértése,
különösen a megszállt területen élő vagy tartózkodó polgári lakosság tagjainak megölése, bántalmazása, rabszolgamunkára fogása vagy bármilyen más célból történő áttelepítése; a hadifoglyok vagy tengeren tartózkodó személyek megölése vagy bántalmazása; túsok kivégzése, köz- vagy magántulajdon fosztogatása, illetve városok, falvak katonai szükséglet által nem indokolt önkényes elpusztítása vagy lerombolása – NNKT Alapokmánya

Manapság: sokkal szélesebb. Római Statútum: 50 bűncselekmény

Béke elleni, háborús és emberiség elleni bűncselekmények

Emberiség elleni bűncselekmények (a Római Statútum szerint):

Ha a polgári lakosság elleni általános, vagy módszeres támadás részeként, a támadásról tudva követik el (akár békeidőben):

- (a) szándékos emberölés;
- (b) kiirtás;
- (c) rabszolgaságba taszítás;
- (d) a lakosság deportálása vagy erőszakos elszállítása;
- (e) bebörtönzés, vagy a fizikai szabadság elvonásának más súlyos formája, a nemzetközi jog alapvető rendelkezéseinek megsértésével;
- (f) kínzás;
- (g) erőszakos nemi közösülés, nemi rabszolgaságban tartás, prostitúcióra kényszerítés, kényszerítés terhesség vállalására, kényszer-sterilizálás, vagy a nemi erőszak bármely más, hasonlóan súlyos formája;
- (h) bármely, meghatározható csoport vagy közösség üldözése a 3. bekezdésben meghatározott politikai, faji, nemzeti, etnikai, kulturális, vallási, nemi, vagy más, a jelen bekezdésben írt bármely cselekménnyel, vagy a Bíróság joghatósága alá tartozó bármely más büntettel kapcsolatban a nemzetközi jog által egyetemesen tiltott egyéb ismérvek alapján;
- (i) személyek erőszakos eltüntetése;
- (j) az apartheid büntette;
- (k) más, hasonló jellegű, szándékosan nagy szenvedést, vagy a testi épség vagy a testi vagy a lelki egészség elleni súlyos sérelmet okozó embertelen cselekmények.

Agresszió fogalma a Statútumban Résztes Államok által, 2010 az Agresszió büntette

Római Statútum 8 bis cikke: Agresszió büntette = agresszió cselekményének
elkövetése

1. Az agresszió büntette **agressziós cselekmény tervezése, előkészítése, kezdeményezése vagy végrehajtása** olyan személy által, aki helyzete révén **ténylegesen ellenőrzi vagy irányítja** az állam **politikai vagy katonai cselekményeit** és amely cselekmény a jellege, súlyossága, vagy mértéke miatt az ENSZ Alapokmányának **nyilvánvaló megsértését** jelenti.
2. Az 1 bekezdés alkalmazásában az „agressziós cselekmény” az állam fegyveres erőinek alkalmazását jelenti más **állam szuverenitása, területi épsége vagy politikai függetlensége** ellen, vagy az ENSZ Alapokmányával **összeegyeztethetetlen bármely más módon**.

Súlyos, nem politikai bűncselekmények a belépés előtt

A menedék országán kívül, a menekültként történő belépést megelőzően.

Terrorizmus

ENSZ Közgyűlés – Intézkedések a nemzetközi terrorizmus felszámolására- 53/108. sz. határozata

“olyan bűncselekmények, amelyeket azzal a szándékkal követnek el, hogy **politikai célokból rettegést keltsenek** a lakosság, személyek egy csoportja vagy egyes személyek körében, semmilyen körülmények között **nem indokolhatók**, bármilyen politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási vagy más természetű megfontolásokat is hoznak fel az ilyen cselekmények indokául.”

Az ENSZ-ben továbbra is folyamatban van egy átfogó egyezmény kidolgozása és elfogadása

Viták: önrendelkezés – állami erők fegyveres konfliktusban

Terrorizmus –EU definíció

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/JHA tanácsi kerethatározat (2002. június 13.)

1. Cikk Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok és jogelvek

1. ... az alábbi a)–i) pontban felsorolt szándékos cselekmények ..., amelyek az elkövetés módja vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy
- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést tegyen vagy ne tegyen meg, vagy
- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják:

Terrorizmus – EU definíció

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/JHA tanácsi kerethatározat (2002. június 13.)

- (a) **személy élete elleni** támadás, amely halált okozhat
- (b) személy **testi épsége elleni**, a testi épséget súlyosan veszélyeztető támadás
- (c) **emberrablás vagy túszejtés**;
- (d) kormányzati létesítmény vagy közintézmény, közlekedési rendszer, infrastrukturális létesítmény – beleértve az informatikai rendszert is –, a kontinentális talapzaton rögzített építmény, illetve közterület vagy magántulajdon olyan **súlyos megromlása**, amely **alkalmas az emberi élet veszélyeztetésére vagy jelentős gazdasági veszteség előidézésére**;
- (e) **légi jármű, vízi jármű** vagy **más** tömegközlekedési, illetve áruszállító eszköz **hatalomba kerítése**;
- (f) **lőfegyver, robbanóanyag, illetve nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyver előállítása, birtoklása, megszerzése, szállítása, rendelkezésre bocsátása vagy felhasználása**, valamint biológiai és vegyi fegyverekkel kapcsolatos kutatás és fejlesztés;
- (g) **veszélyes anyag kiengedése, vagy tűzvész, árvíz vagy robbanás előidézése**, amely emberi életet veszélyeztet;
- (h) a víz- vagy áramellátásnak, illetve **más létfontosságú természeti erőforrás ellátásának a megzavarása vagy megszakítása**, amely az emberi életet veszélyezteti;
- (i) (az a)–(h) pontban felsorolt cselekmények **elkövetésével való fenyegetés**

Súlyos, nem politikai bűncselekmények a belépés előtt

Nincs szükség a büntető perben használt bizonyítottságra, elég az „**alapos okkal feltételezhető**”

Magába foglal megkezdett (befejezetlen) bűncselekményeket, így a **kísérletet, a szövetkezést, az uszítást.**

Nehézség: elegendő-e a kizáráshoz pusztán egy csoporthoz való tartozás ténye? **Minden tag bűnrészes?**

Elegendő-e a **konstruktív ismeret** (a tudomás mások bűncselekményéről, vagy az arra készülődésről) az egyéni büntetőjogi felelősség megállapításához?

Mi történik akkor, **ha már letöltötték** a büntetést vagy hosszabb idő eltelt?

Csak állami vezetők? – vagy magánszemélyek
(nem állami szereplők)

Terrorizmus: itt is – (ld. Előző diák)

Nemzeti jogi definíciók?

ENSZ definíció?

„A nemzetközi békét, biztonságot és az államok közötti békés kapcsolatokat befolyásolni képes bűncselekmények, valamint az emberi jogok súlyos és folyamatos megsértése tartozik ebbe az esetkörbe.” UNHCR Iránymutatás, 2003

Egyéb védelem

1951. évi Genfi Egyezmény 1 § C (5) D. (1)

„Az Egyezmény **nem alkalmazható** azokra a személyekre, akik jelenleg nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosától, hanem az Egyesült Nemzetek valamely **más szervétől vagy ügynökségétől kapnak védelmet vagy támogatást.**”

UNRWA = Egyesült Nemzetek Segély és Munkaügyi Hivatala (1949 decemberében közgyűlési határozattal alapították és 1950. május 1-én kezdte meg működését.)

Amikor az UNRWA (az Egyesült Nemzetek Segély és Munkaügyi Hivatala a palesztinai menekülteknek a Közel-Keleten) „elkezdte működését **1950-ben**, akkor **mintegy 750 000** palesztinai menekült szükségleteire adott választ. **Ma mintegy 5 millió** palesztinai menekült jogosult az UNRWA szolgáltatásaira”

<http://www.unrwa.org/who-we-are> (2014 12 07)

A Bolbol-ügy

A Bíróság (nagytanács) 2010. június 17-i ítélete
(Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Fővárosi
Bíróság - Magyarország) — Nawras Bolbol kontra
Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal
(C-31/09.sz.ügy)

Ms. Bolbol kérelme: a Gázai övezetből érkezett Magyarországra; nincs lehetősége visszatérni ; emiatt szerinte az 1951. évi Genfi Egyezmény 1 D 2. bekezdése alapján automatikusan menekültként kellene elismerni; a BÁH elutasítja, hogy a 2. bekezdés automatikus elismerésre jogosítna – csak arra jogosít, menedékkérelmet nyújtson be és lehetővé váljon az Genfi Egyezmény alkalmazása.

Genfi egyezmény, 1 D 2. bek:
„Ha ez a védelem vagy támogatás bármely okból anélkül szűnt meg, hogy e személyek helyzetét az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének megfelelő határozataival összhangban véglegesen rendezték volna, e személyek *Ipso-facto* megilletik az Egyezmény által biztosított előnyök.”

„**N. Bolbol szerint** az említett 1. cikk D. pontjának célja előírni, hogy amennyiben az UNRWA által regisztrált vagy regisztrációra **jogosult személy bármilyen okból e szerv működési területén kívül tartózkodik, és** nyomós okból **nem várható el tőle, hogy visszatérjen a működési területre,** a Genfi Egyezményben részes államoknak **automatikusan menekültkénti elismerésben kell részesíteniük.** (§ 31)

A hatóság elutasította az automatikus elismerést és ragaszkodott, hogy az ügyet normál státusz-meghatározás keretében vizsgálják.

Bolbol

A kvalifikációs irányelv a nem alkalmazandóságának feltételeiről.

Egy személy akkor kap védelmet és támogatást az Egyesült Nemzetek valamely más szervétől vagy ügynökségétől (nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosától), amikor ez a személy **ténylegesen igénybe veszi azt a védelmet és támogatást.**

Lényegében: **középut** (közelítve a magyar hatóság álláspontjához): **ha valaki nem él véritableen** az UNRWA által nyújtott **védelemmel**, akkor a **Genfi Egyezményt kell** a menedékkérőre alkalmazni – **automatikus elismerés nélkül**)

Mostafa Abed El Karem El Kott,

Chadi Amin A Radi,

Hazem Kamel Ismail

kontra Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

C-364/11. sz.ügy

AZ EUB Nagytanácsa ítélet, 19 December 2012 december 19

A UNHCR és 5 tagállam (közte Németország, az egyesült Királyság és Franciaország beavatkozásával)

Tényállás

Három palesztin az UNRWA libanoni táborából (a Magyar Helsinki Bizottság képviseli őket)

El Kott: Ein El-Hilweh-ben élt, az UNRWA libanoni menekülttáborában. A házát leégették, őt pedig megfenyegették;

Radi: az otthonát lerombolták Nahr el Baredben, az UNRWA táborában (Libanon); egyszer a bejrúti rendőrség nem megfelelő bánásmódban részesítette őket, önkényesen letartóztatták, kínozták és megalázták őket

Ismail: családjával az Ein El-Hilweh-i táborban élt. Az iszlám Fatah és a Jund el-Sham fegyveres összecsapása idején, szélsőségesek az ő házának tetejét akarták használni. Amikor visszautasította, halálosan megfenyegették és azzal gyanúsították, hogy az 'ellenség embere'.

Mindhármuk esetében alkalmazták a non-refoulement elvét vagy kiegészítő védelemben részesültek a BÁH által, de ők menekült státuszért folyamodtak.

Kott, Radi, Ismail - C-364/11

Fő kérdés: A Genfi egyezmény kizáró klauzuláinak és a Kvalifikációs Irányelvnek az értelmezése és annak következményei

Az ítélet lényege:

-Az **önkéntes elhagyás önmagában nem** vet véget a kizárt mivoltnak. (§ 49) A kizárás (egy másik szerv/ügynökség védelmében részesülve) azokra is kiterjed, akik igénybe vették az UNRWA támogatását, a menedékkérelem valamely tagállamban való benyújtása előtt kis idővel” (§ 52)

-**Mikor szűnik meg** az UNRWA által biztosított védelem? (Fő kérdés: a védelem hatékonysága, nem az UNRWA pusztá léte)

-**Ha az UNRWA megszűnik** létezni

-Olyan **körülmények**, amelyek függetlenek az érintett személy akaratától és ellenőrzésén kívüliek, **arra kényszerítik, hogy elhagyja az UNRWA területét.** (§ 58)

-„A palesztin menekültet úgy kell tekinteni, hogy kénytelen elhagyni az UNRWA működési területét, **ha személyes biztonsága komoly veszélyben van, és ha e szerv nem képes biztosítani számára e területen azokat az életfeltételeket,** amelyek megfelelnek az e szerv által ellátandó feladatnak.”

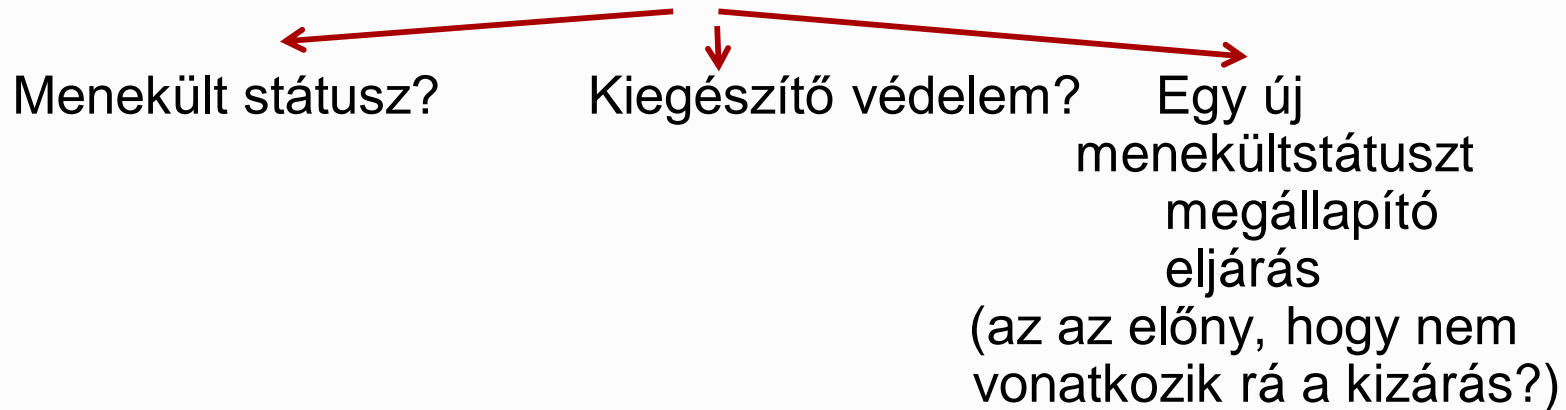
Kott, Radi, Ismail - C-364/11

-Azt, hogy az önkéntes elhagyás az érintett személy ellenőrzésén kívüli és akaratától független ok miatt következett be valamennyi releváns körülmény egyedi értékelés során kell meghatározni (64 §)

Dictum:

„A [kvalifikációs irányelv (2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv)] 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatát úgy kell értelmezni, hogy az Egyesült Nemzeteknek az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságától (UNHCR) különböző szerve vagy ügynöksége **védelmének vagy támogatásának „bármely okból” való megszűnése** olyan személy helyzetére is vonatkozik, aki miután ténylegesen igénybe vette e védelmet vagy támogatást, **abban ellenőrzésén kívüli vagy akaratától független ok miatt már nem részesül**. Az ilyen személy által benyújtott menedékkérelem elbírálásáért felelős tagállam illetékes nemzeti hatóságainak feladata **a kérelem egyedi értékelése alapján ellenőrizni**, hogy e személy kénytelen volt elhagyni e szerv vagy ügynökség működési területét, amely eset fennáll akkor, **ha személyes biztonsága komoly veszélyben volt, és ha érintett szerv vagy ügynökség nem volt képes biztosítani számára e területen azokat az életfeltételeket, amelyek az említett szervre vagy ügynökségre háruló feladatnak megfelelnek.**” (§ 82 (1))

Mi a **következménye** annak, ha az UNRWA által nyújtott védelem többé nem elérhető a személy számára?

„ha... az UNRWA védelmének vagy támogatásának megszűnésére vonatkozó feltétel teljesül a kérelmező vonatkozásában, az a tény, hogy **ipso facto** „**megilletik** az ezen irányelv által biztosított előnyök”, a **tagállam** által az említett irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében vett **menekültként való elismerést jelent**, és **a menekült jogállás ipso iure megadását** a kérelmező számára, azonban csak ha utóbbi nem tartozik e 12. cikk (1) bekezdése b) pontjának vagy (2) és (3) bekezdésének hatálya alá.” (§ 81)

Köszönöm!

Nagy Boldizsár

E-mail: nagyboldi@ajk.elte.hu
www.nagyboldizsar.hu